

EU:s sociala diskurs i ett flernivåperspektiv

En kritisk diskursanalys av språkkonstruktioner i Europa
2020-strategin på nationell nivå i Sverige

Abstract

The purpose of this essay is to examine and evaluate a potential change in national discourse in Sweden due to the implementation of the European 2020-strategy. Through an analytical framework based on Fairclough's critical discourse analysis, the Swedish national reform programmes between 2011 and 2020 is analysed from a welfare regime perspective. The thesis is inspired by previous research on the subject by sociologist Jean-Claude Barbier with a focus on the potential effects of the implementation of European Union soft law within the frame of 'Social Europe' and specifically the open method of coordination. The paper sets out with a hypothesis that there has been a discourse shift of neoliberal character due to normative tendencies in the OMC framework. Through the analysis from a social democratic and liberal regime perspective, it is concluded that historical ideological discourses of the two major parties in Sweden are still held through the Swedish national reform programmes and because of a weak foundation of change towards a European discourse the hypothesis is not fulfilled.

Nyckelord: Social Europe, OMC, CDA, Fairclough, welfare regimes

Antal ord: 7484

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Avgränsning	4
1.2	Material	5
1.3	Syfte och frågeställning.....	6
2	Ett socialt Europa	7
2.1	Europa 2020-strategin	7
2.1.1	OMC och utvecklandet av den europeiska diskursen	8
3	Metod	10
3.1	Den kritiska diskursanalysen.....	10
3.1.1	Uppsatsens metodologi	11
4	Teori	13
4.1	Välfärdsregimer.....	13
4.1.1	Den liberala välfärdsregimen	14
4.1.2	Den socialdemokratiska välfärdsregimen	15
4.2	Operationalisering	15
5	Analys	16
5.1	Den socialpolitiska diskursen.....	16
5.1.1	Sveriges nationella reformprogram 2011 – 2014.....	17
5.1.2	Sveriges nationella reformprogram 2015 – 2020.....	19
5.1.3	EU:s artikulation i reformprogrammen	21
6	Slutsats	23
7	Referenser	25

1 Inledning

“Our Union has always been a social project at heart. It is more than just a single market, more than money, more than the euro. It is about our values and the way we want to live [...]”

(Jean-Claude Juncker, 2017¹).

Så beskrevs EU av den Europeiska Kommissionens dåvarande ordförande Jean-Claude Juncker, vid proklamationen av den *Europeiska Pelaren för Sociala Rättigheter* (även kallad *den sociala pelaren*) i Göteborg år 2017. Talet speglar idén som växt fram under en längre tid om ett mer sammanvävt europeiskt välfärdssystem och förmedlar en uppfattning om delade europeiska värderingar och framtidsutsikter. Syftet är, enligt Europeiska Kommissionen, att leverera nya och mer effektiva rättigheter för Europas medborgare. Punkterna har beskrivits som grundläggande för att etablera rättvisa, välfungerande välfärdssystem och arbetsmarknader i 2000-talets Europa (EC3 2019). I EU faller detta in under vad som kallas ett ’koordinerat’ ansvarsområde, benämnt *Sociala Europa*. Här ingår den sociala pelaren tillsammans med ett tiotal olika sorters styrmedel och strategier som konstituerar det sociala politikområdet inom EU. Det är kanske ett av de mest vaga definierade men också mest omdiskuterade politikområdena inom EU. Detta är på grund av den djupt kulturella, historiska men även språklig förankring som socialpolitiken har inom många medlemsländer, vilket har resulterat i välfärdssystemen som skiljer sig både i funktionell och idémässig utformning, i vissa aspekter avsevärt och i andra marginellt (Barbier 2013: 116–117).

Huruvida koordinerat detta ansvarsområde faktiskt är, är diskuterbart (Barbier 2013:53–56). Gemensamt för alla välfärdssystemen inom EU idag, är dock de mjuka strategier, målstyrning, strukturfonder och olika transnationella projekt som drivs hos myndigheter, institutioner, organisationer och företag på alla nivåer inom flernivåstyret

¹ Se källa EC3, 2019.

under vad som ska bli eller ska vara *ett sociala Europa*. Dessa 'mjuka styrmedel', utgör verktyget i samordningen av de europeiska sociala systemen. Att de är 'mjuka' innebär att de inte implicerar några sanktioner som konsekvens om de inte efterföljs. Tre utav dem kommer vara av vikt för denna uppsats; nämligen *Europeiska socialfonden (ESF)*, *den öppna samordningsmodellen*² (OMC) och *Europa 2020-strategin*.

ESF är en av EU:s strukturfonder och bland de äldsta verktygen inom Sociala Europa. ESF fungerar i form av ett ekonomiskt incitament; fondmedel som olika offentliga eller icke-offentliga organisationer kan ansöka om för att upprätta sociala projekt från lokal till transnationell nivå (Svenska ESF-rådet 2020). OMC introducerades främst som en form av styrning, tillsammans med föregångaren till Europa 2020-strategin; Lissabonstrategin, som genom icke bindande mål och riktlinjer används för att skapa förändring inom bland annat social policy (Trubek – Trubek 2005:343). Avsaknaden av sanktioner inom båda dessa former av mjuk styrning, har fört kritiker till metoderna att dra slutsatsen att de inte genererar några faktiska förändringar eller lösningar (Trubek – Trubek 2005:343, 355–357). Andra menar dock att dessa metoder inom Sociala Europa tillsammans har varit effektiva styrmedel som både influerat nationella agendor och fungerat som en länk för spridning av influenser mellan medlemsländer (Barbier 2013:53–56).

Jag menar att dessa två former av mjuk styrning är avgörande för att förstå Sverige i kontexten av den tredje styrformen, som inkluderar dem båda, Europa 2020-strategin. I Sverige har OMC och ESF visat sig ha lokala effekter inom svensk socialpolicy. Carlsson och Mukhtar-Landgren (2019:155–157) har följt hur ESF:s införande av mål genom metoden för frivillig koordinering hos kommunerna har uppfattats som hårda krav, vilket har lett till att de skapat sig en mängd olika strategier för att säkra sig om att dessa 'krav' om förändringar på den lokala och regionala nivån uppnås. Dessutom har projektstyrningen hos strukturfondsprogram som ESF resulterat i permanenta omstruktureringar av hela förvaltningar, efter projekt som är tillfälliga. Det har visat sig att förvaltningar anammat en projektlogik, eller annan kallad diskurs, ett sätt att tala och

² Svensk översättning av Open Method of Co-ordination (OMC) hämtad ur Carlsson – Mukhtar-Landgren 2019.

skriva på som ämnar hjälpa dessa förvaltningar att godkännas för mottagande av fondmedel (Fred 2019:47–48). Att de mjuka styrmedel som appliceras inom Sociala Europa, såsom ESF och OMC, resulterar i förändringar av förvaltningsstrukturen är högst anmärkningsvärt. Då dessa strukturella förändringar dessutom till stor del har skett diskursivt, ifrågasätts om denna förändring i diskurs går att urskilja även på den nationella nivån?

Eftersom socialpolitik är ett koordinerat politikområde mellan medlemsstaterna, förväntas makten ligga kvar hos medlemsstaterna som samarbetar över gränserna. Detta sker under paraplyet Sociala Europa och implementeras genom mjuka styrmedel som OMC och ESF, ibland kopplade till större strategier som Europa 2020-strategin. Som det inledande citatet av Juncker tyder på, vilar Sociala Europa på ett antagande om vad europeiska värderingar är och hur EU:s gemensamma framtidsutsikter ser ut inom det sociala området, vilket väcker frågor kring vilka dessa värden är? Vilka värden är det som den sociala dimensionen utformas efter? Och hur förhåller sig dessa till strukturer och diskurser hos medlemsstaternas egna välfärdssystem, som är specifikt formad efter dess kultur och samhällsstruktur? Att ställa dessa frågor är grundläggande för demokratin och för den välfärd som vi vill utveckla för framtiden. Framförallt i ljuset av de stora både diskursiva och faktiska förvaltningsmässiga förändringar som redan har kopplats till ESF och OMC. Förvaltningens inställning till de människor som anses vara mest utsatta i det svenska samhället, är en grundläggande demokratifråga och en diskursförskjutning har risken att påverka förvaltningens relation till medborgaren.

Det är ur dessa resonemang som uppsatsens intresseområde har formats med frågor kring hur de mjuka styrformerna inom Sociala Europa diskursivt men även förvaltningsmässigt påverkar och förändrar medborgares tillgång till socialt stöd. Sverige har en lång historia av att vara framstående inom social policy och känt för att ha ett av de mest välutvecklade välfärdssystemen i världen. Ett krav för att upprätthålla ett sådant system är ett aktivt deltagande i EU från både lokal och nationell nivå och tydlighet i vad för värden det sociala systemet ska vila på och hur dessa värden ska upprätthållas i tillhandahållandet av sociala tjänster.

1.1 Avgränsning

Sett till det socialpolitiska området i Europa och dess många variationer och versioner av varandra är detta forskningsområde enormt. I störst utsträckning forskas det på de nationella systemen, komparativt mellan socialpolitiken som bärare av välfärd, hur det fungerar, vad som inte fungerar, hur det organiseras nationellt, vad de kostar i ekonomiska mått och hur det kan effektiviseras, utifrån dessa olika utvärderingar av vad som anses vara den med bäst funktion, den som tillhandahåller bäst stöd i förhållande till kostnad etcetera. Dessa former av utvärderingar och jämförelser sker alltid baserat på antaganden om vad respektive system ska tillhandahålla som är grundat i idéer men också olika konceptualiseringar för ”varför detta är bra”. Ofta ligger en ursprunglig bakgrund i att förändringen tjänar den pådrivande elitens syften medan den gömmer sig bakom andra diskurser som exempelvis ”modernitet” eller ”internationalitet” eller andra former av rationalisering (Fairclough 2009:8–10). Genom dessa diskursiva uttryck formas även framtiden och förväntningar på framtiden. Det är här uppsatsen har sin ansats. vad jag vill komma en bit på vägen i att klara upp om den diskursordning som existerar inom Sociala Europa finns uttryckta i de kommunikativa praktikerna som den mjuka styrningen i flernivåsystemet medför även på nationell nivå i Sverige. Och om så är fallet, hur dessa projektioner har tagit sig till den nationella nivån och om de på liknande sätt som på den lokala och internationella nivån formar specifika framställningar av hur vår framtid ska se ut och om de överensstämmer.

För att göra detta arbete mer överskådligt har en strategi inom Sociala Europa valts; Europa 2020-strategin, och materialet som har valts är dokumenten som utgör Sveriges nationella reformprogram och således återrapporteringen till EU om hur uppfyllandet av målen går och hur arbetet ska fortgå. Materialet kommer att studeras utifrån Faircloughs kritiska diskursanalys som sammanfaller väl med syftet att komma åt diskursen i dess kontext medan den också tillåter förståelse och analys av processer utanför den diskursiva praktiken och andra rationaliteter.

1.2 Material

Primärmaterialet är hämtat ur Sveriges nationella reformprogram mellan 2011 och 2020. De nationella reformprogrammen utgör en del av åiterrapporteringen till Europeiska kommissionen som en del av Europa 2020-strategin för smart och hållbar tillväxt för alla. Strategin antogs år 2010 och sträcker sig, som namnet antyder, fram till i år, 2020 (Regeringen¹ 2020). Den begränsade tidsperioden innebar således en naturlig avgränsning i tid och ytterligare avgränsningar gällande tidsspannet framstod inte passande för att fånga helheten.

En viktig dimension att ta hänsyn till i materialet är att detta i grund och botten är program fattade i ett politiskt sammanhang, vilket gör att det också har skett ett regeringsskifte och en förändrad regeringssammansättning under perioden 2011 till 2020. Detta gör materialet svårare att handskas med eftersom det innebär att det existerar andra diskursiva kamper i materialet, vars förändrade karaktär inte implicerar ändringar i diskurs, utan exempelvis ett skifte i regeringsmakt. Detta är något som jag har tagit hänsyn till vid analysering av materialet. Dock bör det även konstateras att detta är en dokumentation som enbart existerar i dess form på grund av flernivåstyret. Syftet med flernivåstyret är att åiterrapportera hur regeringen ämnar uppfylla de uppsatta målen som är konstruerade inom EU, specifikt mellan kommissionen och rådet och det är därför detta material har valts.

De första fyra upplagorna av Sveriges nationella reformprogram mellan 2011 och 2014 har publicerats av Regeringskansliet under styre av Alliansen. Reformprogrammet uppdateras en sista gång under framläggning av vårbudgeten, vilket innebär att även 2014 års reformprogram har lagts fram av samma regering och analyseras därför i detta segment. Urvalet har skett på samma sätt i alla delar av analysen oberoende av styrande parti eller partier. Reformprogrammet mellan 2015 och 2018 är utformat under regeringssammansättningen av Socialdemokraterna och Miljöpartiet och de sista två reformprogrammen har skett under den förhandlade sammansättningen som styr nu med stöd av Centerpartiet och Liberalerna. Det bör understrykas att ingen djupare hänsyn

har tagits till den sista ändringen på grund av att denna diskurs inte framstår som avgörande i sammanhanget.

1.3 Syfte och frågeställning

Det är ur intresset för hur social policy formas diskursivt som en del av EU:s sammanhållningspolitik, som uppsatsens bredare syfte härleds; om och hur den svenska socialpolitiska diskursen formas genom den mjuka styrningen som Sociala Europa innebär i sitt uppfyllande av målen i Europa 2020-strategin. Och mer specifikt, huruvida en eventuell diskursförskjutning går att urskilja i kommunikationsformer på nationell nivå. I uppsatsen undersöks detta genom följande två frågeställningar:

- *Hur går det att urskilja en europeisk socialpolitisk diskurs i kommunikationen mellan nationell och supranationell nivå?*
- *Hur ser den urskiljningsbara diskursen ut?*

Fokus ligger inte så mycket vid de faktiska socialpolitiska reformerna i Sverige. Utan snarare vid hur den socialpolitiska diskursen i Sverige kan anses ha plockat upp diskursiva konstruktioner och begrepp som bär på en uppsättning värden, verklighetsföreställningar och orsakssamband. Det jag undrar är om en förskjutning mot en europeisk socialpolitisk diskurs går att urskilja, vad den implicerar för artikuleringar av värdeformationer och vad dessa kan ha för konsekvenser i det svenska välfärdssystemet. Frågeställningen är baserad på en hypotes som bygger på den tidigare forskningen på ämnet av Barbier (2013). Hypotesen är att den starka marknadsliberala diskursen som har varit en del av sammanhållningspolitiken under en lång tid har haft en inverkan på den diskursordningen på nationell nivå.

2 Ett socialt Europa

I detta avsnitt kommer en översikt av forskningen på området presenteras. För att tydliggöra de inte helt självklara kopplingarna mellan de tre styrformerna tidigare nämnda; ESF, OMC och Europa 2020-strategin börjar avsnittet med en överblick av Europa 2020-strategin.

2.1 Europa 2020-strategin

Inom de tre övergripande prioriteringarna; smart tillväxt, hållbar tillväxt och tillväxt för alla har kvantitativa mål fastslagits inom fem områden: sysselsättning, social delaktighet, utbildning, forskning och utveckling och även klimat och energi. De fem målen ska uppnås genom åtgärder både i medlemsländerna och på EU-nivå (Regeringen¹ 2020).

Det har även beslutats om nationella mål hos medlemsstaterna. Dessa har fastställts av medlemsländerna utefter rekommendationer från kommissionen, och är olika hos alla medlemsländer på grund av olika utgångspunkter och förutsättningar. Varje år i april redovisas framstegen gällande målen i nationella reformprogram som lämnas till kommissionen. De nationella målen sätts i syfte att tydliggöra medlemsstaternas ansvar att driva igenom nödvändiga reformer (Regeringen 2, 2020). Det första och andra faller främst inom intresseområdet för denna uppsats, då det är närmast kopplat till Sociala Europa och är de områden på vilka ESF-medel används för att uppnå målen. Sveriges nationella mål lyder:

”Att eftersträva en höjning av sysselsättningsgraden till väl över 80 procent för kvinnor och män i åldrarna 20-64 till år 2020. Höjningen ska främst ske i grupper med en svag förankring på arbetsmarknaden, såsom unga och utrikes födda, och genom att motverka långa tider utan arbete.

Skillnaden i sysselsättningsgrad mellan kvinnor och män ska minska genom en ökning av kvinnors sysselsättningsgrad.

Att öka den sociala delaktigheten genom att minska andelen som är utanför arbetskraften (utom heltidsstuderande), långtidsarbetslösa eller långtidssjukskrivna till väl under 14 procent 2020.”

Det är inte själva målen som kommer att analyseras utan hur lösningarna presenteras med koppling till var orsaken ligger och på vilket sätt de beskrivs.

2.1.1 OMC och utvecklandet av den europeiska diskursen

OMC infördes som ett normativt system för att skapa förändring på det sociala området i anslutning till EES vid toppmötet i Lissabon, vilket följdes av en kontroversiell debatt om mjuk styrning kopplat till den europeiska integrationen. Motståndare menade att mjuk styrning inte skulle räcka för att konstruera sociala Europa medan kritiker oroade sig för de oväntade effekterna som mjuk styrning kunde orsaka. Andra positionerade sig i mitten och såg verktygen som användbara tillsammans (Trubek – Trubek 2005:343–344, 362). När många år har gått sedan mötet i Lissabon går det att konstatera att alla hade rätt på sitt sätt. Sociala Europa har inte tagit sig speciellt långt när det kommer till de mätbara framstegen av den sociala europeiska modellen (Barbier 2013:36), vilket skeptikerna antydde. OMC ledde till en form av integration av gemensamma mål och ’bästa praktiker’³ och samordningen av utvärderingar av hur målen uppnåtts (Barbier 2013:52). EU sätter upp mål (genom kommissionen som antas av rådet) och medlemsländerna upprättar strategier utefter dem och rapporterar följaktligen tillbaka hur det har gått (Barbier 2013:52). Detta är samma logik som Sveriges nationella reformprogram kommer ur.

Denna samordningsmodell kan framstå som strikt funktionell men Barbier (2013:53–56) menar att OMC har blivit en smältpunkt för konstruerandet av en distinkt europeisk diskurs på det socialpolitiska området som tagit sin form genom utbytet genom OMC och bär på en marknadsliberal, avpolitiserad och stundvis europeiserad diskurs som

³ På engelska ’Best Practices’

cirkulerar kring ett arbetsfokus (Barbier 2013:377). Även Fairclough har kopplat OMC till den nyliberala diskursen och anser att metoden innehåller samma form av marknadslogik som New Public Management (Fairclough 2009:12), en annan styrningsideologi som har konstaterats ha stora effekter på förvaltningens utformning i Sverige och lett till införandet av decentralisering, företagsliknande ledarskap och en marknadslogik inom svensk förvaltning (Sundström 2015:326–328).

Barbiers ståndpunkt i sin forskning är att missuppfattningen om språkets betydelse för social policy är en av anledningarna till att Sociala Europa inte har lyckats. Barbier menar att man inte tagit hänsyn till språkskillnader och språket som bärare av kulturell betydelse i utvecklingen av Sociala Europa (Barbier 2013:121). Han finner att mycket av detta ligger i den diskurs som har utvecklats inom EU när OMC infördes, ett språk som anpassats för att socialpolicy ska kunna diskuteras utan att fastna vid olika ideologiska ståndpunkter och därför har tagit formen av ett avpolitiserat, så kallat ”neutralt” språk som inte ska innehålla politiska värden. En diskurs av kompromiss men som i grund och botten är så tätt sammanlänkad med kommissionens huvudsyfte – den inre marknaden, att det kommit närmre och närmre den marknadsliberala nyliberalism, en diskurs som redan existerade hos många i den politiska eliten (Barbier 2013:137–139). ESF kommer in i detta sammanhang som ekonomiskt incitament, bärande på diskursen från OMC då den applicerar denna i upprättandet av mål för projekten.

3 Metod

Detta avsnitt ägnas åt att presentera det för uppsatsen valda metodologiska ramverket. I avsnitt 2.1 redogörs för metoden som verktyg för att ta sig an frågeställningen och de kunskapsteoretiska implikationer detta medför.

3.1 Den kritiska diskursanalysen

Det metodologiska ramverk i denna uppsats bygger på Norman Faircloughs kritiska diskursanalys, som har sin grund i lingvistik och socialkonstruktivismen (Bergström – Boréus, 2012:356). Som en form av textanalys går diskursen på djupet men tar även hänsyn till helheten för att komma åt maktstrukturer i språket. Fairclough ser diskursen som både konstituerande och konstituerad, vilket innebär att den både är delaktig i bibehållandet av rådande maktstrukturer och hegemoni samtidigt som den medverkar i förändringen av dem. Diskursen ses här således också som formad efter andra diskursiva praktiker och strukturer samtidigt som den också återskapar och förändrar andra sociala dimensioner som identiteter, kunskaper och relationer. Diskursen är i sig även en social praktik som återfinns i skrift- och talmönster men även andra uttrycksformer och utgör tillsammans med andra sociala praktiker som inte är diskursiva, en del av maktstrukturen i samhället. Därför tar den kritiska diskursanalysen även hänsyn till diskursens sociala och kulturella kontext, till skillnad från andra sorters diskursanalyser (Winther Jørgensen – Phillips 2000:71–72; Bergström – Boréus 2012:356). Likt vissa av Faircloughs egna studier används hans metod i denna uppsats för att studera utbredningen av marknadspraktiker och marknadslogiker. Genom diskurs skapas ojämlika maktförhållanden mellan sociala grupper och Faircloughs ramverk tar sin utgångspunkt i att synliggöra problematik för samhällets svaga grupper (Winther-Jørgensen – Phillips 2000:67–69), vilket gör den välanpassad som metod i denna typ av socialt fokuserade uppsats.

3.1.1 Uppsatsens metodologi

I enighet med Faircloughs diskursanalys görs denna utefter tre dimensioner; *text*, *diskursiv praktik* och *social praktik* (ibid:85). *Textens dimension*, kommer att tolkas i detalj genom att undersöka existerande diskurser och egenskaper och hur dessa förverkligas på ordets nivå. Här tittar jag på konstruktioner av hur identiteter artikuleras i texten genom ordval och gör delvis en syntaxanalys där konstruktionen av meningar i texten plockas isär och analyseras i sitt sammanhang. Två viktiga element som behöver benas ut innan det appliceras i uppsatsen är; *transitivitet* och *modalitet*.

Transitivitet har sin funktion i analysen av hur händelser och processer förbinds med varandra eller hur de inte förbinds (Winther-Jørgensen – Phillips 2000:87–89), vilket kan ha en avgörande skillnad på hur ett budskap uppfattas och synliggöra underliggande textuella artikulationer av en diskurs. De tre grundläggande delarna av transitivitet är uppdelat i processer, deltagare och omständigheter. Processer är indelat i handlingar och händelser, vari handlingar är avsiktliga, aktiva och händelser är ett skeende utan upphov i ett medvetet handlande. Deltagare är uppdelningen i aktör och den som är mottagare för processen; kallat målet eller objektet. Det sista är omständigheter uppdelat i tid och plats (Bergström – Boréus 2012:281–283), men låt oss i denna uppsats kalla det rum eftersom plats inte kommer spela någon avgörande roll. Genom att titta närmare på transitivitet kan olika *transformationer* urskiljas; ett exempel som är viktigt i uppsatsen är nominalisering. I mängden av möjliga beskrivningar av hur något har skett, är en transformation utelämnandet av vissa delar av skeendet. Nominalisering är när detta sker i utelämnandet av en deltagare, exempelvis en aktör eller ett mål (Bergström – Boréus 2012:283–284).

Modalitet handlar om graden av instämmande i text eller tal. Ett exempel är ordet 'sanning', vilket innebär ett fullt instämmande medan 'kanske' eller i tal 'liksom', snarare visar på en osäkerhet eller distans till ett påstående. Modaliteten har konsekvenser för diskursens konstruktion av både sociala relationer och kunskaps- och betydelsesystem. Intresset för texten i den kritiska diskursanalysen ligger i att kartlägga ideologiska konsekvenser som olika framställningsformer kan ha. Satskonstruktion som fråntar exempelvis agenten ansvar genom passiv form, eller *nominalisering* som nedtonar agentens handlingar genom att ersätta det med ett substantiv (ibid:87–89).

Diskursiv praktik går till botten med hur texten är producerad samt hur den konsumeras, exempelvis genom att följa ledet som en text transformeras igenom; hur den skapas, huruvida den revideras och förändras innan publikation etcetera. I denna uppsats ligger fokus främst vid att identifiera vilka diskurser som texten mer lingvistiskt bygger på samt undersöka hur hög eller låg interdiskursivitet som finns mellan texter. det vill säga vilka av tidigare diskurser som har följt med i nya textproduktioner på samma ämne. Jag kommer även ta hänsyn till om de intertextuellt bygger på andra texter – eventuellt på manifest intertextualitet om sådant förkommer i materialet (vilket innebär att texten direkt bygger på andra texter genom att referera till dem). Hög interdiskursivitet hänger enligt Fairclough ihop med förändring, medan låg interdiskursivitet snarare är ett tecken på reproduktion av det bestående (ibid:86–87).

Det sista steget är att placera de föregående två dimensioner i förhållande till *den sociala praktiken* som de är en del av, vilket sker i två steg. Först ska relationen mellan den diskursiva praktiken och den *diskursordning* som den ingår i, utforskas. Ingår den i system av olika sammanlänkade diskurser, och i så fall vilken typ av diskurssystem? Och hur fördelas och regleras de detta system? Sedan, kommer jag i enighet med Fairclough att försöka bena ut och beskriva de delvis icke-diskursiva sociala praktiker, kulturella relationer och strukturer som skapar ramen för den diskursiva praktiken. Exempelvis vad det finns för institutionella och ekonomiska premisser för denna diskursiva praktik? Detta görs med koppling till teorier i andra sociala praktiker så som kultur och sociologi eftersom dessa bara delvis är diskursiva och kräver en annan sorts analys än den diskursiva analysen (ibid:90).

4 Teori

I detta avsnitt presenteras uppsatsens teoretiska ramverk samt operationalisering av hur analysverktyget kommer appliceras för att besvara frågeställningen. Det första avsnittet av teorin är avsett att analysera den första frågeställningen och del två för att problematisera detta i enighet med den andra frågeställningen.

4.1 Välfärdsregimer

Esping-Andersen beskriver tre typer av välfärdsregimer i den kapitalistiska välfärdsstaten; den liberala, den konservativa och den socialdemokratiska (Esping-Andersen 1990:33–36). De härstammar ur tre olika teoretiska utgångspunkter i den politiska ekonomin, vilket färgar förhållandet mellan stat och marknad. Det är ur Esping-Andersens idémässiga uppdelning jag har valt två av dessa olika regimer som utgångspunkt för att analysera diskursen (Esping-Andersen 1990:17).

För att kunna analysera diskursen i den sociala praktiken som utgör den materiella verkligheten, krävs en teori med anknytning till både diskursordningen på ena sidan och den sociala praktiken på andra, för att kunna analysera diskursen i sin kontext. Avvägningen har därför gjorts att inkludera två av de tre idealtyperna, vilket har gjorts med materialet och den tidigare forskningen i beaktning. Slutsatsen drogs att de mest fruktbara för analysen är de två som mest överensstämmer med den europeiska och svenska diskursen; nämligen den liberala och socialdemokratiska välfärdsregimen.

Det bör dock noteras att dessa inte på något sätt är jämnt fördelade, eller uttömmande som idealtyper utan existerar snarare som kluster där alla skiljer sig ifrån varandra på ett eller flera sätt (Esping-Andersen 1990:33).

Utifrån Esping-Andersens uppfattning om välfärdsstaten kan den inte enbart förstås utifrån vilka rättigheter den erkänner, utan måste även ta hänsyn till hur statliga

aktiviteter är sammanlänkade med marknadens och familjens roll i det sociala systemet (Esping-Andersen 1990:27). De första socialförsäkringsprogrammen var avsiktligt formade för att maximera antalet arbetare på arbetsmarknaden, det vill säga, där medborgaren i så stor utsträckning som möjligt är beroende av att konkurrera på arbetsmarknaden för pengar. I extremfallet; ett system utan något socialt skyddsnät råder absolut kommodifiering, där arbetaren i absoluta mån är beroende av att konkurrera på arbetsmarknaden, ingen välfärdsstat fungerar på detta sätt idag. I välfärdssystem som domineras av socialt stöd är rättigheterna inte lika avhängigt arbetarens prestation på arbetsmarknaden utan är snarare behovsprövad men avkommodifereing stärker arbetaren och försvagar den absoluta makten hos arbetsgivaren (Esping-Andersen 1990:29).

4.1.1 Den liberala välfärdsregimen

Den liberala välfärdsregimen karaktäriseras av behovsprövat stöd med antingen blygsam omfördelning eller smalt socialförsäkringssystem som riktar sig till dem som har absolut lägst inkomst, vanligtvis arbetarklass som är beroende av statens stöd. Rättigheterna är oftast begränsade med ett sparsamt stöd som ofta är stigmatiserat. Modellen är starkt sammanlänkad med liberala arbetsetiska normer, där gränsen för stödets utformning avgörs av den marginella benägenheten att välja välfärd framför arbete. Genom att garantera ett minimalt stöd eller subventionera privata välfärdssystem, ämnar staten uppmuntra till arbete antingen aktivt eller passivt. Konsekvensen är ofta ett dualistiskt system uppdelat på klass, mellan de som har det jämlikt fattigt som erhåller statligt stöd och resterande delen av befolkningen vars välfärd ligger hos marknaden (Esping-Andersen 1990:33).

Den nutida nyliberalistiska välfärdsregimen härstammar idémässigt ur den klassiska liberala politiska ekonomin, som såg svaret på utjämnandet av klasskillnader, jämställdhet och privilegier i marknadens funktion. Statligt intervenerande skulle hållas till ett minimum eftersom det enbart riskerade att orsaka monopol, protektionism och hindra marknadens utjämnande potential i fritt utbyte under konkurrens på den fria marknaden. Staten som upprätthåller klasserna och marknaden har möjligheten att avsluta klassamhället (Esping-Andersen 1990:17).

4.1.2 Den socialdemokratiska välfärdsregimen

Den socialdemokratiska välfärdsregimen, klustret vari de skandinaviska länderna och Sverige ingår, karaktäriseras välfärden av universalism och avkommodifieringen av sociala rättigheter sträcker sig även till den nya medelklassen. Det är de länder där drivkraften bakom sociala reformer har legat i socialdemokratin, där syftet inte är att säkerställa jämlika minimala behov utan jämlikhet efter högst standard. Tjänster och förmåner uppgraderade till de mest urskiljande smakerna av den nya medelklassen samt jämlika rättigheter, genom arbetares rätt till samma kvalitet av rättigheter som de mest välbeställda. Alla skikt ingår i ett och samma universella försäkringssystem där stödet baseras på intäkter (Esping-Andersen 1990:34–35). I denna modell trängs marknaden ut och konstruerar en grundläggande universell solidaritet med förmån till välfärdsstaten där alla drar nytta av det, alla är beroende och alla troligen känner sig obligerade att betala. Det är på ett sätt en hybrid mellan socialism och liberalism, där idealet är att inte maximera belastningen på familjen till bristningsgränsen innan stöd kan tillkomma, utan också ge kapacitet åt individuell självständighet. Då modellen kombinerar välfärd och arbete, är rätten till arbete likställd med rätten till socialt skydd. Att avkommodifiera välfärdssystemet och bära alla sociala kostnader är otroligt kostsamt samtidigt som det kräver att sociala problem minimeras och inkomster maximeras. Kontrasterande mot de andra två modellerna är målet att nå full sysselsättning, samtidigt som detta system också är helt beroende av detta mål för att bära kostnaderna för det omhändertagandet. (Esping-Andersen 1990:34–35).

4.2 Operationalisering

Eftersom materialet som ska analyseras är väldigt omfattande har jag valt att i analysen av materialet använda mig av nyckelord i min utforskning av diskursen, i ett första steg att operationalisera. Genom nyckelorden väljs segment ut och analyseras i dess kontext för att komma åt i vilket sammanhang de används, hur de uttrycks och hur ordval, meningsuppbyggnad och grammatisk struktur konstruerar betydelse och budskap. Sökningen har gjorts på nyckelord kopplade till social exkludering, social inkludering, socialt utanförskap, arbetslöshet, arbetskraft och kompetens.

5 Analys

Eftersom analysen kommer att genomföras enligt Faircloughs tredimensionella analysmetod är avsnittet uppdelat i två delar; i avsnitt 5.1 appliceras de första två dimensionerna av analysverktyget för att bena ut och analysera textdimensionen tillsammans med den diskursiva praktiken med fokus på språkets uppbyggnad och syften. Sedan applicera teorierna om välfärdsregimer och analyserar vad Fairclough kallar den sociala praktiken. Den praktik som utgör resterande delar av verkligheten som inte tar sitt uttryck diskursivt. Slutligen kommer dessa jämföras med den europeiska diskursen i avsnitt 5.1.3.

5.1 Den socialpolitiska diskursen

Analysen av Sveriges nationella reformprogram har skett i två steg; först uppdelat efter tid och regeringsstyre för att genomföra analysen så metodiskt och likvärdigt i sitt genomförande som möjligt. Materialet har analyserats på samma sätt med en avsikt att inte ta hänsyn till andra ideologiska ståndpunkter som kan framträda i materialet som inte hör till den socialpolitiska diskursen i EU. Analysen har skett i samma ordning som tidigare presenterats i metoden; text, diskursiv praktik och social praktik. Den struktur som följer i kapitlet är organiserad utefter praktiska skäl för uppsatsens struktur, där analysen av de tre dimensionerna sker parallellt och ett urval av talande exempel som lämnar utrymme för att vid ett fåtal citat komma på djupet i analysen. Avslutningsvis diskuteras de slutsatser som kan dras ur analysen av de nationella reformprogrammen.

5.1.1 Sveriges nationella reformprogram 2011 – 2014

I materialet från 2011 till 2014 går det att utläsa en tydligt arbetsrelaterad diskurs var lösningen för diverse sociala problem, så som utanförskap, social utsatthet, sociala klyftor och social utestängning kopplas till arbete. Avsaknaden av arbete står som ensam förklaring till varför människor befinner sig i utanförskap. Arbetet är klistret i sammanhållningen av samhället och sociala klyftor orsakas av arbetslöshet. Detta framgår i hög utsträckning explicit till exempel i beskrivningar av sociala klyftor som direkt och i huvudsak avhängande bristen på arbete. Ett tydligt exempel är följande stycke där regeringens främsta mål framgår samtidigt som orsakssamband dras mellan sociala klyftor, arbetslöshet och dess orsaker:

”Regeringens främsta mål under mandatperioden är att föra Sverige mot full sysselsättning och därigenom minska utanförskapet. Arbete är grunden för vår gemensamma välfärd och ger människor möjlighet till egen lön, arbetsgemenskap och att forma den egna vardagen. Den främsta orsaken till sociala klyftor är att människor saknar arbete. [...] Genom att tillse att sysselsättningen stiger varaktigt och att arbetslösheten sjunker värnas sammanhållning och samhället förhindras från att glida isär.” (Regeringen 2011:5–6).

Det är flera artikuleringar som uttrycker både en mer explicit och en mer implicit arbetsdiskurs i meningarna. Dels framgår det tydligt vad regeringens fokusområde är eftersom det benämns tydligt som det främsta målet; full sysselsättning. Meningen säger även lika mycket om vad som inte är huvudsyftet eftersom ’att minska utanförskapet’ presenteras som något som sker till följd av genomförandet av målet, inte något som man aktivt ska ta fasta på. Genom tillägget av ”därigenom”, framställs ett minskat utanförskap som en direkt och helt naturlig följd av att föra Sverige mot full sysselsättning, när begreppet utanförskap egentligen kan innehålla en rad andra sammanhang som inte innefattar sysselsättningen på arbetsmarknaden. Den efterföljande meningen fattas en orsaksbeskrivning till arbetslösheten. Utskrivningen av detta orsakssamband, genom transformeringen av meningen, får det att framstå som följande. Att möjligheten till jobb är lika för alla individer, men vissa väljer dock att inte ”ta den möjligheten”. Genom att plocka ur eller avstå vissa delar av den fullständiga beskrivningen av processerna bakom arbetslöshet och sociala klyftor, skuldbeläggs den

arbetslöse implicit genom läsning av texten och konstruerar en diskurs som ignorerar delar av kontexten och komplexiteten som välfärdssystemet förutsätter.

Denna förenklade beskrivning av vad som orsakar sociala klyftor är återkommande i texterna mellan 2011 och 2014. På olika sätt beskrivs att de största klyftorna finns mellan de som arbetar och de som inte arbetar och även dessa människor ska ges möjligheten att arbeta, hamna i sysselsättning eller träda in på arbetsmarknaden (Regeringen 2011:19). För att understryka detta presenteras ett sista talande exempel för denna diskurs:

”Då en svag förankring på arbetsmarknaden är huvudskälet till ekonomisk utsatthet, leder en ökning av andelen i arbete till att andelen som kan försörja sig själva ökar och ekonomiskt utsatta minskar.”
(Regeringen 2012:60).

Denna typ av artikuleringar och utsuddande av agent är den mest framträdande i materialet från denna period på det sociala området. Under sökordet 'social' som bör framhållas som en väldigt bred sökning, är det mer än dubbelt så många gånger skrivet i en kontext där det 'sociala' som diskuteras inte är det huvudsakliga ämnet, utan presenteras som en följd effekt av en annan typ av reform, än vad det är. Det bör konstateras att det är med sökningen på 'social' som odefinierad lösning, problematik eller fråga, som tillåter träffar i alla delar av materialet som innehåller begreppet 'social'. Det finns få avsnitt där sociala begrepp presenteras utan någon koppling till antingen arbete, vilket har analyserats avskilt, eller andra finansiella eller ekonomiska begrepp som anknytning eller effekt av ökad tillväxt, sysselsättning i ett nationellt ekonomiskt perspektiv och företagande.

En mer social diskurs kommer emellertid till uttryck i vissa delar av detta material, ett exempel är denna beskrivning av vikten av sunda offentliga finanser:

”Sunda offentliga finanser är en grundsten i arbetet med att nå full sysselsättning och ökat välstånd. Att återvända till och upprätthålla överskott i de offentliga finanserna i linje med överskotts målet har därför högsta prioritet. Därmed tryggas villkoren för den offentligt finansierade välfärden. Detta är särskilt viktigt för en väl fungerande barnomsorg, skola eller sjukvård och för att trygghetssystemen ska fungera vid sjukdom eller arbetslöshet. Detta görs samtidigt som vi bygger Sverige starkt inför framtiden.” (Regeringen 2011:6)

Vilket tyder på en bredare syn på välfärden än vad som framstår i andra delar av reformprogrammen från perioden. Detta har en anknytning till den socialdemokratiska välfärdsregimen som är både historiskt och kulturellt förankrad i Sverige med en syn och tilltro till den offentligt finansierade välfärden och välfärdssystemet som skyddsnet snarare än sista utväg efter att varenda väg till arbete har prövats trots sjukdom eller annan social problematik, eller så enkelt som att individen hamnade i arbetslöshet. Även följande citat behandlar myndigheter närmare i ordalag än vad som generellt görs i de nationella reformprogrammen:

”För personer i en socialt utsatt situation finns ofta en komplex problematik som kräver samordnade rehabiliteringsinsatser från socialtjänst, hälso- och sjukvård, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen.” (Regeringen 2012:27).

Citatet tyder vidare på en mer komplex syn på social problematik och olika sociala insatser och vänder sig till det svenska förvaltningssystemet, något som bara görs vid ett fåtal tillfällen igenom de fyra programmen och följer ungefär samma uppbyggnad som i detta.

5.1.2 Sveriges nationella reformprogram 2015 – 2020

De nationella reformprogrammen mellan 2015 och 2020 skiljer sig avsevärt från reformprogrammen mellan 2011–2014. Den genomgående strukturen är annorlunda, och det märks även på sättet vilket det skrivs på att det har skett ett skifte. Detta framgår mindre tydligt i 2015 och 2016 års reformprogram där vissa formuleringar i dokumenten och delar av meningar finns kvar men med nya kopplingar till lösningar. Vissa återkommande begrepp från de tidigare reformprogrammen används. I 2015 års reformprogram tydliggör regeringen explicit att de ser över målen i syfte att ändra dem eftersom det är föregående regeringsförslag till de uppsatta målen som styr (Regeringen 2015:26).

”Arbetslösheten är fortsatt hög och en allt större del av de arbetslösa har en svag förankring på arbetsmarknaden. Samtidigt finns det många arbetsgivare som har svårt att hitta rätt kompetens. Det är framför allt unga som saknar fullgjord gymnasieutbildning och de som är utrikes födda utanför Europa som har en hög risk för arbetslöshet och långtidsarbetslöshet. Insatser som ökar

möjligheterna att kombinera arbete eller praktik med utbildning är därför viktiga för att minska arbetslösheten bland unga samtidigt som de avser att motverka bristsituationer på arbetsmarknaden.” (Regeringen 2015:20).

Troligtvis återkommer denna formulering eftersom det är som det uttrycks i det uppsatta målet från 2010 (Regeringen 2016:17), vilket är ett av få tecken på interdiskursivitet mellan rapporterna innan och efter regeringsskiftet. Många av de diskursiva dragen som jag har funnit när jag analyserat materialet har varit på grund av ideologiska diskurser eller åtminstone diskurser inom det styrande partiet. Det stämmer också överens med vilka diskurser som väldigt tydligt framgår i materialet. De nationella reformprogrammen från 2015–2020 innehåller många delar som stämmer väl överens med en social diskurs anknuten till den socialdemokratiska välfärdsregimen. Detta menar jag inte framstår som speciellt förvånande.

Sociala problem eller lösningar på sociala problem diskuteras sällan i samband med ekonomiska begrepp. I syfte att undersöka detta ytterligare, söktes aktivt på ekonomiska begrepp för att se om de förekom explicit överhuvudtaget i sökningar på ekonomiska nyckelord kopplat till den liberala diskursen såsom *tillväxt*, *ekonomi*, *sysselsättning*, *effektivitet*, *effektivisering* och *företag*. I sökresultaten hittades inga av dessa nyckelord kopplat till något socialt sammanhang (förutom själva programpunkterna). Däremot framträder andra begrepp fram som uttryck för välfärdssamhället och socialpolitiken sammankopplat på nya sätt i dessa program; exempelvis tar begreppet ’samhällsbygget’ utrymme i texterna mellan 2015–2018. Detta framstår också som mer explicit politiskt på ett annat sätt än den liberala diskursen som aldrig tar in någon politisk motståndare på ett tydligt sätt i texten. I reformprogrammen mellan 2015 och 2018 förs det näst intill en explicit politisk kamp i texten för att trycka tillbaka de artikuleringar som funnits i de tidigare reformprogrammen. Ett exempel är följande stycke där Sverige beskrivs som ett föregångsland när det gäller den svenska modellen, något som även återkommer i andra delar av texten (Regeringen 2019:4).

”Regeringen prioriterar samhällsbygget framför ytterligare skattesänkningar och nedskärningar. Vår svenska samhällsmodell utgör den bästa grunden för ett starkt framtida Sverige i jämlikhet och utveckling. Den ska inte raseras genom nedskärningar i välfärden, en politik som ökar klyftorna eller statlig inblandning i lönebildningen. Med den svenska modellen som grund och moderniseringen av samhället som verktyg tar vi oss an dagens och framtidens utmaningar. Vi utvecklar det som gör

Sverige unikt och söker samarbetsmöjligheter för att ständigt ta nya steg för tillväxt, jämlikhet och hållbarhet.” (Regeringen 2016:5).

Det som fångar intresset i dessa delar är att samhällsbygget kan tolkas som implikationer om sociala lösningar och en stark välfärdsmodell, utan skattesänkningar och nedskärningar i välfärden men i dessa stycken, för det finns flera av denna typ, så nämns aldrig någon social lösning explicit. Möjligtvis jämlikhet kan tolkas in som det men annars nämns bara de delar som är en uttrycklig del ekonomiskt av strategin. Vilket utifrån Fairclough kan tolkas som en medveten strategi eftersom texten formuleras aktivt i sin del av den diskursiva och social praktiken. I reformprogrammen är regeln snarare än undantaget att ett orsakssammanhang följer eller bereder för nämmandet av en socialpolitisk fråga, exempelvis genom att nämna arbetslöshet som en orsak av socioekonomiska skillnader, psykosocial problematik, olika bakgrund eller utbildning eller för att individen har råkat ut för att ha förlorat jobbet (Regeringen 2018:25–26).

5.1.3 EU:s artikulation i reformprogrammen

”Europeiska rådet antog vid sitt möte den 17 juni 2010 en ny strategi för ”smart och hållbar tillväxt för alla” (Regeringen 2011:5).

I citatet går att lingvistiskt urskilja en transformation i texten av hur processen har sett ut. Den som i texten framstår ha antagit strategin är Europeiska rådet. Denna beskrivning utelämnar vissa element ur texten på ett sätt som knappt märks vid första anblick. En så kallad normalisering där andra deltagande aktörer kan skrivas ut ur processen, nämligen regeringen själva. Rådet framstår som en aktör som agerar ensamt istället för en sammanslutning med representanter från alla medlemsländer, där de själva deltagit och varit med om att rösta fram strategin. Det kan argumenteras för att detta i sammanhanget kan framstå som självklart eftersom dokumentet är en återrapportering till EU:s sida men som ett offentligt dokument i Sverige riktar sig dokumentet även som allmän offentlig handling för granskning av medborgare så väl som media.

Liknande transformationer återkommer inledningen till 2012 och 2013 års reformprogram där strategin beskrivs som följande:

”Europa 2020-strategin utgör sedan juni 2010 EU:s gemensamma tillväxt- och sysselsättningsstrategi.” (Regeringen 2012:3; Regeringen 2013:3).

Vilket framställer processen om än mer teknisk och frånskriver aktörernas aktiva deltagande helt. Denna mening är sedan återkommande i alla nationella reformprogram sedan dess, vilket också är ett av många exempel på hur dokumenten bygger på varandra, det vill säga intertextualitet som i viss mån är manifest då det under tre år mellan 2012 och 2014 explicit refereras till att vara en ny upplaga av reformprogrammet baserat på det föregående årets. Detta kan ses som en *intertextuell kedja* eftersom formen förutsätter en viss manifest intertextualitet eftersom de bygger på samma typ av dokument från Europeiska rådet.

6 Slutsats

Det som framträtt ur analysen av de nationella reformprogrammen är en väldigt låg interdiskursivitet, vilket tyder på reproduktionen av det bestående. Det går delvis att urskilja dubbelt upp i analysen eftersom de typiska ideologiska dragen mellan de två välfärdsregimerna framträder vari den socialdemokratiska har varit traditionellt viktig i Sverige. Det framgår tydligt i artikuleringarna inom textdimensionen med vilken del som plockades upp som den viktigaste i materialet, nämligen arbetspolitiska prioriteringar eller socialpolitiska och det betonas genom transformationer av texten ner på ordnivå. Men framförallt är det tydligt genom de nästan uppenbara skillnaderna i begreppsval och uttryck och i överensstämmelsen med de två välfärdsregimen. Vad gäller den europeiska diskursen som låg i uppsatsens huvudsakliga syfte, så har de nationella reformprogrammen från 2011 till 2014 som i huvudsak består av en stark liberal diskurs mest överensstämmande drag med den europeiska i upplyftandet av ekonomiska praktiker. Samtidigt är inte interdiskursivitet på den nivån att det går att tala om ett skifte och det är svårt att avgöra om dessa tendenser kommer ur just den europeiska diskursen eller andra diskursiva praktiker vi samtiden med liknande rationalisering.

När det gäller besvarandet av frågeställningen i uppsatsen kunde en europeisk diskurs inte urskiljas på den nationella nivån, i alla fall inte genom en diskursanalys av det specifika materialvalet. Materialet är en avgörande del av diskursanalysen och avgränsandet av diskurser är komplext, framförallt i denna typ av politiska material. I en framtida undersökning hade det varit av intresse att studera ett rent förvaltningsmaterial på en liten skala som den lokala nivån eller regionala för att undersöka vidare om och i så fall var dessa diskurser har tagit fäste utanför kommunen.

7 Referenser

Barbier, Jean-Claude. 2013. *The Road to Social Europe: A contemporary approach to political cultures and diversity in Europe*. Routledge: New York. <http://tinyurl.com/y9gml6sn>.

Carlsson, Vanja – Mukhtar-Landgren, Dalia. 2018. ”Styrning genom frivillig koordinering? En studie av Socialfondens genomförande i lokal förvaltning”. *Statsvetenskaplig tidskrift*. Utgåva: 2018/5.

Dalia Mukhtar-Landgren & Mats Fred. 2019. “Re-compartmentalizing local policies? The translation and mediation of European structural funds in Sweden”, *Critical Policy Studies*. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/19460171.2018.1479282>.

EC3 : Juncker, Jean-Claude. Uttalande i samband med proklamationen av den europeiska pelaren för sociala rättigheter, Tripartite Social Summit. 17 november 2017. I European Commission (red). 2019. *European Pillar of Social Rights*. [Factsheet]. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1288&langId=en>. Hämtad: 2019-12-16

EP1: European Parliament. 2020. Economic, Social and Territorial Cohesion. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/93/economic-social-and-territorial-cohesion>. Hämtad: 2020-02-07

Erhag, Thomas – Leviner, Pernilla – Lind, Anna-Sara, 2018. *Socialrätt under omvandling – om solidaritetens och välfärdsstatens gränser*. Stockholm: Liber.

Fred, Mats. 2019. 'Förändring under ytan: kommunerna och EU-projekt'. SIEPS. <http://www.sieps.se/publikationer/2019/forandring-under-ytan-kommunerna-och-eu-projekt/>. Hämtad: 2019-12-10

Hamel, Marie-Pierre – Vanhercke, Bart. ‘The Open Method of Coordination and domestic social policy making in Belgium and France’ I Heidenreich, Martin – Zeitlin, Jonathan (red). 2009. *Changing European Employment and Welfare*

regimes - the influence of open methods of coordination and national reform. New York: Taylor and Francis books, 84-111.

Jacobsson, Kerstin – West, Charlotte. ‘Joining the European Employment Strategy: Europeanization of labour market policy in the Baltic states’ I Heidenreich, Martin – Zeitlin, Jonathan (red). 2009. *Changing European Employment and Welfare regimes - the influence of open methods of coordination and national reform*. New York: Taylor and Francis books, 112-133.

Larsson, Bengt – Letell, Martin – Thörn, Håkan, 2012. *Transformations of the Swedish Welfare State, From Social Engineering to Governance?*. London: Palgrave MacMillan

Lopéz-Santana, Mariely. 2009. ‘Soft Europeanization? The differential influences of European Employment strategy in Belgium, Spain and Sweden’ I Heidenreich, Martin – Zeitlin, Jonathan (red). 2015. *Changing European Employment and Welfare regimes - the influence of open methods of coordination and national reform*. New York: Taylor and Francis books, 134-153.

McGlenn, Malin. 2018. *Translating Neoliberalism: The European Social Fund and the Governing of Unemployment and Social Exclusion in Malmö, Sweden*. Malmö: Holmbergs

Montin, Stig – Mukhtar-Landgren, Dalia – Strömvik, Maria. 2018. ”Inledning: Kommunen i EU”. *Statsvetenskaplig tidskrift*. Utgåva: 2018/5.

NE: Nationalencyklopedin. 2020. Nyliberalism. <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/nyliberalism>. Hämtad: 2020-05-01.

Rådet: Europeiska Unionens råd. 2018. ”De viktigaste resultaten: Sammanhållningspolitiken efter 2020”. <https://www.consilium.europa.eu/sv/meetings/gac/2018/11/30/#>. Hämtad: 2019-12-15.

Regeringskansliet. 2020. Europa 2020-strategin. <https://www.regeringen.se/sverige-i-eu/europa-2020-strategin/>. [2020-05-02].

Regeringskansliet¹. 2020. Övergripande mål och Sveriges nationella mål. <https://www.regeringen.se/sverige-i-eu/europa-2020-strategin/overgripande-mal-och-sveriges-nationella-mal/>

Regeringskansliet². 2011. Sveriges nationella reformprogram 2011: Europa 2020 – EU:s strategi för smart och hållbar tillväxt för alla. <https://www.regeringen.se/49b6b8/contentassets/fb8f8cca8a684c48a99ee8f89a3165c3/sveriges-nationella-reformprogram-2011-pa-svenska>.

Regeringskansliet. 2012. Sveriges nationella reformprogram 2012: Europa 2020 – EU:s strategi för smart och hållbar tillväxt för alla. <https://www.regeringen.se/49b6b8/contentassets/42f6396c539a462897b0c119ff466684/sveriges-nationella-reformprogram-2012>

Regeringskansliet. 2013. Sveriges nationella reformprogram 2013: Europa 2020 – EU:s strategi för smart och hållbar tillväxt för alla. <https://www.regeringen.se/49b6b8/contentassets/45017538949941da878a02dcee410733/sveriges-nationella-reformprogram-2013>

Regeringskansliet. 2014. Sveriges nationella reformprogram 2014: Europa 2020 – EU:s strategi för smart och hållbar tillväxt för alla. <https://www.regeringen.se/49b6b8/contentassets/d45e6f207bf54cc3bcd4d53efd0c4b71/sveriges-nationella-reformprogram-2014>.

Regeringskansliet. 2015. Sveriges nationella reformprogram 2015: Europa 2020 – EU:s strategi för smart och hållbar tillväxt för alla. <https://www.regeringen.se/49c855/contentassets/ce04a2bd047e40a6ac80e9262866bdcc/sveriges-nationella-reformprogram-2015>.

Regeringskansliet. 2016. Sveriges nationella reformprogram 2016: Europa 2020 – EU:s strategi för smart och hållbar tillväxt för alla.

<https://www.regeringen.se/499ee1/contentassets/f9900266cd064aaba8c93c96322b46ee/nrp-2016-slutlig-med-omslag-for-webb.pdf>

Regeringskansliet. 2017. Sveriges nationella reformprogram 2017: Europa 2020 – EU:s strategi för smart och hållbar tillväxt för alla. <https://www.regeringen.se/4990fa/contentassets/fae18f6dc9544c3ba09071f7efb1b2ea/sveriges-nationella-reformprogram-2017.pdf>

Regeringskansliet. 2018. Sveriges nationella reformprogram 2018: Europa 2020 – EU:s strategi för smart och hållbar tillväxt för alla. <https://www.regeringen.se/49beb0/contentassets/733150ff901140ceb6ce1892cb5a395c/sveriges-nationella-reformprogram-2018.pdf>

Regeringskansliet. 2019. Sveriges nationella reformprogram 2019: Europa 2020 – EU:s strategi för smart och hållbar tillväxt för alla. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2019-european-semester-national-reform-programme-sweden_sv_0.pdf

Saurugger, Sabine. Theoretical Approaches to European Integration (The European Union Series) (p. 125-126). Macmillan Education UK. Kindle Edition.

SKL: Sveriges Kommuner och Landsting. 2019. *Ekonomirapporten, oktober 2019, Om kommunerna och regionernas ekonomi*. Sveriges kommuner och landsting. <https://rapporter.skl.se/ekonomirapporten-oktober-2019.html>. Hämtad: 2019-12-16tr

Trubek, David M. – Trubek, Louise G. 2005. Hard and Soft Law in the Construction of Social Europe: the Role of the Open Method of Co-ordination. *European Law Journal*, Vol. 11, No. 3, May 2005, pp. 343–364. Blackwell Publishing: Oxford. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0386.2005.00263.x>

Trygged, Sven. 2013. *Internationellt Socialt arbete - i teori och praktik*. Studentlitteratur AB: Lund

Winther-Jørgensen, Marianne – Phillips, Louise, 2000. Diskursanalys som teori och metod. Lund: Studentlitteratur.